

Casa din marginea istoriei

Există o corepondență de spirit analitic între piesa *Casa Zoikăi* a lui Bulgakov și intențiile regizorale ale lui Lucian Sabados. Intriga piesei de moravuri relevă o stare mai generală a societății. În perioada NEP-ului din anii '20 din Rusia, nobila *Zoika* trebuie să-și salveze casa de ajustările de spațiu operate de noul regim și să strângă bani pentru fuga la Paris. Soluția este bordelul mascat de un atelier de modă, protejat de un înalt funcționar cu moravuri corupte. Cine urmărește piesa nu poate să nu sesizeze trăsăturile comune perioadelor de tranziție istorică, așa că actualizarea, care era un dificil *parti-pris* regizoral, este evitată deoarece textul conține în el unele sensuri actuale. Textului i se face o citire scenică competentă.

Organizarea spațiului scenic traduce ideea armoniei provizorii din *Casa Zoikăi*. Pereții transparenți, imaginați de scenograful Cosmin Ardeleanu, permit tratarea casei ca un „întreg” semnificativ. Spațiile legale și cele dubioase (bordelul) coexistă, privitorul având în plus o cheie vizuală în dezvoltarea intențiilor personajelor. Pe sensul prim al locului scenic se greșează semnificații nedramatice. De exemplu, pe lângă o apariție cât mai vizibilă în scenă a personajelor printr-o trapă din primul plan al scenei, ea este și o metaforă scenică a subsolului istoriei. Tot așa, salonul roșu, bordelul din ultimul act al piesei, aflat în planul doi al scenei, transcrie statutul de loc

„ascuns” apoi, din punct de vedere al acțiunii dramatice, de aici irumpe scandalul final și, în plus, este un contrapunct coloristic puternic asociat cu ninsoarea simbolică din final.

Putem vorbi despre caracterul filmic al unor imagini și al ansamblului sonor al spectacolului. Comentariul regizoral este pregnant în prima și ultima scenă. Prima scenă reprezintă visul premonitoriu al *Zoikăi* în care ea își vede casa achiziționată de puterea populară, cu agenți împingând

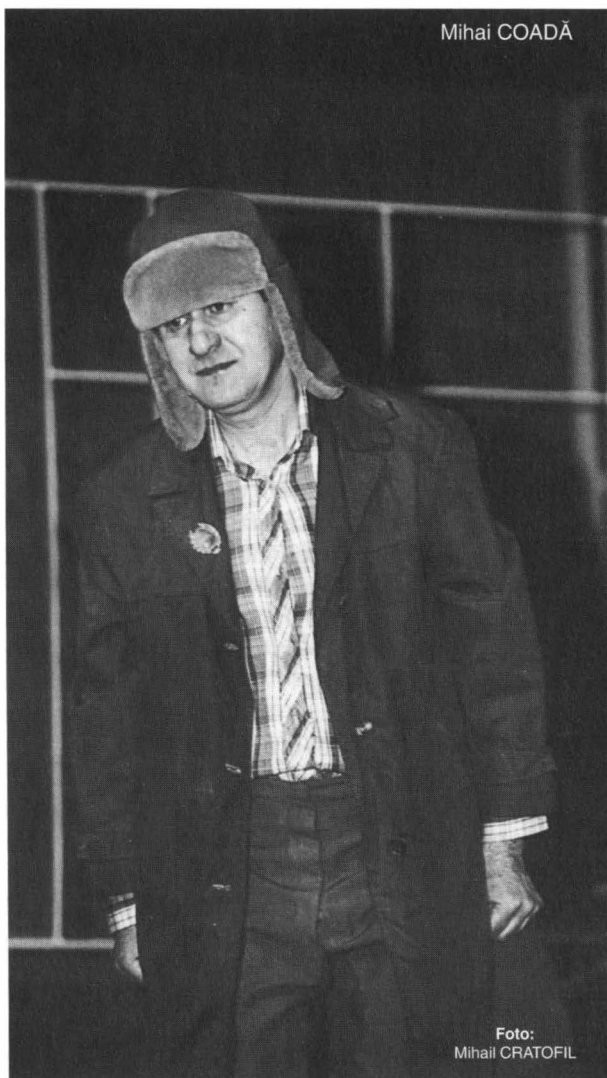


Foto:
Mihail CRATOFIL

În subsol o masă muncitorească gri. Ultima imagine este a scenei golite de personajele casei, care au fost împinse de agenți în același subsol, în centru rămânând numai funcționarul asasinat, peste care ninge. Nînsoarea șterge urmele celor întâmpate, dar și orice trăsătură individuală, orice exces de viață. Firmele „Carne“, „Pâine“, „Teatru“ reapar ca un comentariu ironic al „minciunilor pentru mase“ într-un spațiu în care mobilurile umane au fost aneantizate.

Muzica copleșește câteodată imaginea; ea este principalul instrument regizoral în redarea impresiei de dispariție. Împiedică spectatorul să cadă în contemplare, ceea ce ar fi însemnat să „citească“ spectacolul numai ca pe o comedie de moravuri. În ansamblul ei, muzica are funcția de neutralitate afectivă care amintește rolul muzicii simfonice în film.

Trei actori experimentați, Raluca Zamfirescu, Mihai Coadă și Nicolae Urs, antrenează restul echipei într-un joc bun, crud încă pe alocuri, dar care se va omogeniza, sperăm, sub impulsurile unor săli receptive.

Și poate, dacă imaginea finală ar fi fost susținută regizoral prin accente clare pe parcursul spectacolului, am fi avut cea lectură pe mai multe niveluri a piesei pe care, evident, regizorul și-o dorește și de care, de altfel, se apropie.

Teatrul „Toma Caragiu“ din Ploiești – Casa Zoikăi de Mihail Bulgakov. Traducerea: Maria Dinescu. Regia și ilustrația muzicală: Lucian Sabados. Scenografia: Cosmin Ardeleanu. Cu: Raluca Zamfirescu, Mihai Coadă, Nicolae Urs, Ioan Coman, Oxana Moravec, Roxana Ivanciu, Marian Despina, Andrei Văsluanu, Dragoș Cămpan. Data premierei: 10 martie 2001.

Cristina MODREANU

Doi oameni cără o lectică sub ochii noștri. Și-atât!

Avem o lectică și doi tineri, o fată și un băiat, care îndoțiți sub povară (fiindcă lectica nu e goală, cum se va vedea într-un târziu) se mișcă greoi în spațiul strâmt al sălii Teatrului Act, în timp ce o voce debitează texte multe, diverse... Se poate numi aceasta spectacol sau nu?

Oricum ar fi, ceea ce-i lipsește cu desăvârșire celei mai noi creații semnate de Theodora Hergelegiu, *Omul din lectică* (o producție Fundația „Contemporania“, Festivalul altFest și Teatrul „Inexistent“) este acel plan al semnificațiilor fără de care orice încercare artistică nu e decât un joc, o sfidare voită, explicită, a convențiilor ce are ca punct de start, în acest caz, chiar excentricitatea cu care Theo Hergelegiu s-a impus, cel puțin în prima fază, în teatrul românesc. Ca pledoarie în sprijinul ideii –

nu tocmai nouă – că se poate face teatru din nimic, fără „situație“, „conflict“ sau „deznodământ“, *Omul din lectică* poate fi valabil, însă nu ca spectacol propriu-zis, ipostază pentru care absența elementelor de mai sus nu-l recomandă deloc. În schimb, se apropie de performanță felul în care actorul Gabriel Coveșeanu creează o schiță de personaj ajutându-se doar de inflexiuni vocale, însă faptul ține mai degrabă de zona teatrului radiofonic. O pedeapsă nemeritată pentru Erlend Secrieru și Ilinca Athanasiu mi se pare sarcina îndeplinită de cei doi în calitate de „cărători de lectică“. Cu atât mai mult cu cât spațiul îngust de la Teatrul Act nu le dă decât „șansa“ de a bate pasul pe loc cu greutatea în spate. Imaginea mi s-a părut cumva simbolică pentru situația de azi a tinerilor actori de la noi care nu-și mai